

BETȚIA DE CUVINTE

ALICE
GEORGESCU
RUȘII! - NE

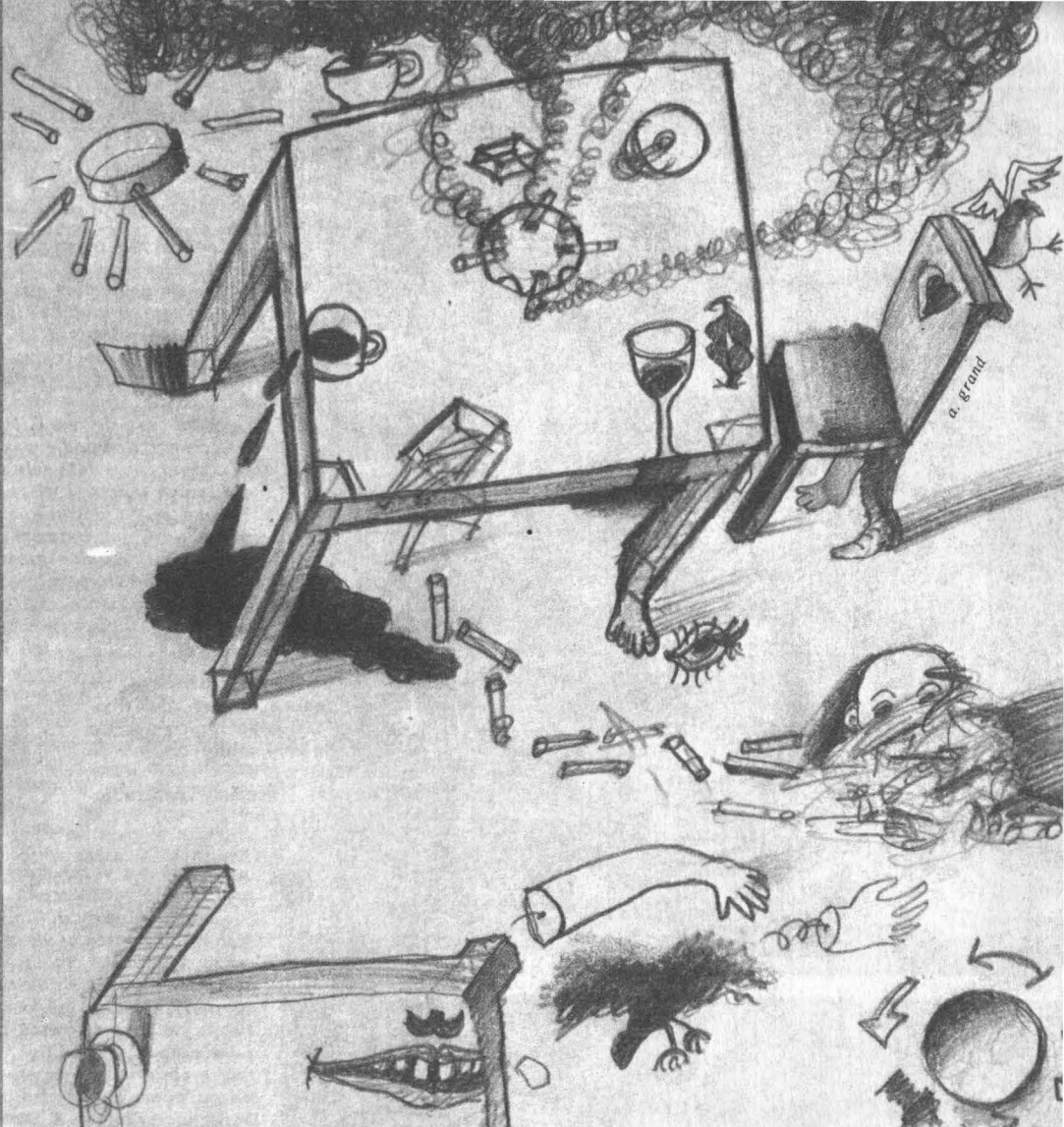
Orice discuție — cît de savantă — despre «cine» a existat mai înfii în teatru, gestul sau cuvîntul, aduce teribil, în cele din urmă, cu discuția privind înfișetatea oului sau a găinii, cu singura deosebire că, în ultimul caz, toată lumea e gata să admită că, măcar în ziua de azi, unul nu poate exista fără cealaltă, și invers.

Desigur, teoretic se admite și că în teatru adevărat (sau teatrul-teatru) gestul nu poate fi despărțit de cuvînt; practic, însă, din ce în ce mai mulți încearcă (și, în lume, din ce în ce mai puțini reușesc) să demonstreze contrariul. Am spus «în lume» pentru că, într-adevăr, tendința majoră la ora actuală, în toate țările cu tradiție teatrală veche și solidă, este aceea de revenire la text, mai exact la sinteza — firească, de altfel, pentru ființele cuvîntătoare — dintre verb și gest. La noi, lucrurile se petrec (și în această privință) pe dos. De ce? Explicații ar fi multe. Luînd-o pe cea mai avantajoasă și mai puțin ofensatoare pentru diverse orgolii exacerbate, să zicem că îndelunga vreme cînd — pe scenă, dar nu numai acolo — gestul, mimica, «semnul» în genere amenda, modifica ori chiar contrazicea sensul cuvîntului impus, e încă prea proaspătă în amintirea noastră și că, deci, neîncrederea în cuvînt încă mai stăruie. La fel cum stăruie, în masa publicului, nevoia de complicitate cu scena pe tema «cesfiunilor arzătoare la ordinea zilei». De ce și acum, cînd fiecare poate spune (vai!) ce vrea, cum vrea, cui vrea și unde vrea, e mai greu de explicat și mai incomod pentru mîndria noastră națională, care s-ar cabra în fața prezumției de lașitate. Cît despre faptul că scena participă cu încîntare la acest gen de complicitate destul de trivială, ba chiar o alimentează aproape sistematic.... explicația e pe cît de banală, pe atît de tristă: lipsă de idei, lipsă de talent.

Dar și mai trist este să constăți că nu numai «semnele» sînt folosite pentru a surpa semnificația cuvîntului, ci acesta însuși este deturnat, maltratată, constrîns pînă la urmă să se întoarcă

«Sărmana limbă românească (...). Care cum se scoală azi, o calcă în picioare...»

CARAGIALE

împotriva propriului sens, fie pentru a transmite cine știe ce mesaje — vezi Doamne, «politice» (frumos curaj!), fie, pur și simplu, pentru a uimi lumea cu inteligența și verva comică a «artistului» (regizor sau actor). «Rușiiii!... rușiiii!... rușiiii!» strigă un simpatic comediant pe o scenă bucureșteană, alergînd bezmetic de colo pînă colo în urlul de sirene. «Rușiiii!... ne!» continuă, în plin avînt de bravură națională, civică și artistică. «Rușine!» — asta zicea textul (nu și spectacolul). «Un căfel...»; actorul se oprește, mimează un fel de sluj și: «haaaaaa», se schimonosește bufon; «...de usturoi» încheie, încreșîndu-și scîrbit nasul (usturoiul e mai greu de evocat prin sunete suplimentare). Grea muncă, dar merită! Dacă spunea doar — oricît de expresiv — «un căfel de usturoi», își mai amîntea cineva de el și de tot spectacolul? «Aaaa...» icnește din rărunchi un june actor, prăbușindu-se pe brînci; «...dmirabil!» urmează el, ridicînd spre noi un chip radios, căci, desigur, regizorul l-a prevenit că în acest punct în sală se va produce o rumoare veselă. Și ea se produce într-adevăr, deși piesa nu e veselă deloc. Dar ce contează? A «reacționat» publicul? A reacționat! Primitiv, stupid chiar — ce contează? Noi l-am făcut să «miște», noi l-am obligat să răspundă la semnal precum cînele lui Pavlov, noi sîntem stăpînii lui! «Eunuc» rostește replica din text un actor. «Eu-nuc?» îi răspunde partenerul, pus pe fapte mari. Și continuă: «Tu-nuc. Eu nu c... E un nuc...» și tot așa, cîteva secunde lungi la rînd. Sala răsună de chicote, hohote, chioțe, răgete de rîs. Cîți dintre cei ce se contorsionează grotesc în fotoliu știu, de fapt, de ce rîd? Dar ce importanță are? Noi sîntem stăpînii lor.

De fapt, pornisem de la cu totul altceva. Oare unde am ajuns? ■